

SAROSPATAK

DEBENZER 1857. COVILBA

IFJUSÁGI
KÖZLÖNY

PAPP Z.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hónap 15.-én.
Előfizetési ára: Egy évre 3 P, félévre 1.50 P. Egyes szám ára 50 fillér.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Sárospatak, Főiskola.

TARTALOM:

Sz. I.: Beethoven Kollégium—Néphangverseny.
Szegedi Kiss István: A békéről. — Dr. Csikesz Sándor. — Mártha Kelemen: Erdélyi harangok. — Bory Zsolt: Régiék. Kóródy Lajos: Noked. (Versek.) — Berecz Árpád: Amerikai Magyar Ifjúság. — Vilimszky László: Még egyszer a jazz-kérdés. — Torró Zoltán: Áron bá, a nyulak és két szem paszuly. — Berecz Árpád: Illusztrációk. — Ady Endre—H. Bathó János: Az én két asszonyom. — I. M.: Árokhaty Béla: A református gyülekezeti éneklés. (Könyvismertetés.) — K. Olvasóink! — Hireink.

A Sárospataki Ifjúsági Közlöny munkatársai:

Főszerkesztő:

Szabó Imre.

Felelős szerkesztő:

Vályi József.

Munkatársak:

Bertalan Imre és Csőri István IV. é. theol., Csorba László III. é. th., Demeter Gyula II. é. th., Bory Zsolt I. é. theológus. Tóth Dezső és Mártha Kelemen V. é. tan. képz. Pataki Sándor és ifj. Horváth István VIII. o. gymn.

Híróvázlatozó: Kováts Árpád I. é. th.

Kiadóhivatali főnök: Csorba Géza IV. é. th.

A „Földindulás“-nak március 15-én való előadásra vonatkozó terveink nem sikerültek, részben szereplők hiánya, részben egyéb okok miatt. Ugy határoztunk, hogy helyette **Mátyás király emlékestet** rendezzünk. Képes Géza gymn. tanár előadása, zenekari számok, renaissance-korabeli darabok, regős szám, szavalat és egyfelvonásos színmű fogják képezni az est műsorát. A szépnek és színesnek ígérkező estre ezen az úton is szeretettel hívjuk olvasóinkat.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

Főszerkesztő:

SZABÓ IMRE

1940. március hó

Felelős szerkesztő:

VÁLYI JÓZSEF

Beethoven-kollégium — Néphangverseny.

Két egyszerű kedves esemény és mégis több. Figyelmeztetés, amelynek most csak két fontos tanulságát emeljük ki.

I. A magyar zenekultúra útja csak ez a kettős vágány lehet, amelyet ez a két hangverseny mutat meg. Klasszikus zene és népi zene. A néphangverseny — azt kell, hogy jelentse és hisszük, hogy fogja is — népi hangverseny. Ez a kettős vágány valahára reméljük, elvezet ahhoz a sírhoz, amelyben jól megérdemelt örök jobblétre szenderül az úgynevezett „magyar nóta“, a kedves sláger, másod és harmadosztályu „magyarok“ „tütyülő zeneszerzők“ minden kontár ostobasága. A magyar zenekultúra csak klasszikust és népit foglalhat magában. A zenében már látjuk, hogy „mi a magyar“. Bartók és Kodály nem hiába indultak el 40 évvel ezelőtt a nagy munkára. Nem hiába várják kifogyhatatlan droga türellemmel az egyre szebb aratást, melynek első magvetői ők voltak. Zenekultúránk jövője pedig a kettőnek — a magas és mély művészetnek a találkozásában van. A mélyművész népi lélek gazdag ösztönös rezdüléseit a magasművészet önti öntudatos tiszta formába. Ez az első tanítása a két hangversenynek.

II. A másik is épen ilyen fontos, hasonlóan létünkbe vágó figyelmeztetés. A művészet, a kultúra s általában a lelki és szellemi javak nemcsak a kiváltságosak, a kevesek, az anyagival rendelkezők dolga. Mindez az egész közösség dolga. Ha egy részt kihagyunk belőle, akkor nem lehet szó közösségről. Van ugyan teherközösség, de haszon és értékközösség nincs. Erre figyelmeztet a néphangverseny. Olcsó beléptdíj, semmi estélyi ruhák, szmoking, frakk, hajlongás, ragyogás s egyéb ostobaság. A széphez mindenkinek joga van. A néphangverseny szeretetteljes együttlét, együttdalolás, nótatanulás. Középosztályunknak az a feladata, hogy közelebb hozza egymáshoz a szétszakadt társadalmi rétegeket. Ezt a feladatot öntudatosan kell, hogy meglássa a középosztály. Nem leszállásról van szó, hanem a lentebb levők felemeléséről. Ebben a feladatban és életprogramban nincsen helye sóló existenciáknak. „Ki a ghetéből“, a magunk önző, piszkos élvező fellegvárából. Felemelni azt, aki kicsiny és gyenge. Sajnos, kevés a hajlandóság és ritka az olyan kezdeményezés, mint egy néphangverseny, egy népfőiskolai tanfolyam, egy regős csoport, vagy egy evangelizációs munka. Még mindig vannak fontosabb dolgok, mint ezek a létkérdések?

Ezért örülünk ennek a két szép munkának teljes szívünkben. Reméljük, követői is lesznek és Patakon is hasonló lelkesedéssel folyik majd tovább a szép, nemzetnevelő munka.

Szabó Imre.

A BÉKÉRŐL

Szegedi Kis István: LOCI COMMUNES 317. o.

I.

Mi a béke? Az emberek és dolgok nyugodt állapota. Mert a béke nem csupán az, hogy veszekedés és civódás nélkül egyetértésben élnek egymással emberek, hanem mikor mind az anyagi jólét, mind a virágzó egészség megvan. Mert béke alatt bármily kedvező dolgot értenek. Lásd Gen. 43. Vajjon békében él-e a ti öreg atyátok?

Hány féle

Igazi béke az emberek és dolgok törvényszerű, szabályos nyugodtsága.
Ez kétféle. **Rendes béke** az, amely először Istennel, azután Istenben a felebaráttal is fennáll. Nem elég azt mondanod, hogy te békében élsz Istennel és felebarátoddal, ha csak úgy nem élsz Istennel és felebarátoddal, hogy semmi se legyen, amiben terád panaszkozhatnak. Teljes béke az, amely mindkét részről fennáll.
Igazságos béke az, amikor az igazságosság törvényeinek megőrzésével egyetértésben élnek az emberek.

Hamis

az igazságtalansággal összekapcsolt béke, amilyenre törekednek a fosztogatók stb. ;
az a béke, amely csak némelyeket vesz tekintetbe a többiek kizárásával, például ha a magasabbrendűek az alsóbbrendűeket kizárják, vagy az egyenrangúakat elutasítják, úgy hogy csak a felsőbbrendűekkel tartják fenn a békét ;
az a béke, amelyet a felebarátokkal Isten kizárásával kötnek, vagy pedig Istennel kötnek a felebarát kizárásával.

Kik keresik rosszul a békét?

Azok, akik az emberekkel békében akarnak élni és Istent, a béke szerzőjét megvetik.
Azok, akik azt gondolják, hogy nekik csak Istennel kell békében élniök s eközben a felebarátokat megvetik.
Azok, akik egyenletlenségre törekedve vétkeznek mind Isten, mind felebarátjuk ellen. „Van két testvér: az igazságosság és a béke” — mondja Augustinus. Psal. 84. „Te talán az egyikre törekszel, de a másikat nem akarod.” stb.

Mi Krisztus békéje?

Az, amelyet Ő eszközölt ki, teremtelt meg Isten és mi közöttünk, amikor magát a kibékülés zálogaként keresztre adta az Atyának. E gondolat szerint Krisztust a mi békénknek is nevezzük. (Ef. 2 : 14.)
Az, amelyet Ő őriz övéivel. éppúgy, mintha mint király felajánlja békeségét valakinek, jelezve hogy az ezután kedvelt lesz előtte.
Az, amelyben az Atya Istennel együtt él.
Az, amelyet megvont ettől a világtól, mert minden nemzetség gonoszul gyűlöli és üldözi.

Hogyan adja Krisztus a békét? Nemcsak szóban, de tényleg hathatósan. Adja az igazi békét, nem a hamisat. Azt a változhatatlant, amely sohasem vész el. Adja, nem sajátmaga, hanem mi irántunkvaló kedvezésből, anélkül, hogy tekintettel volna saját javára. Adja, nem az istenteléneknek az istentelenség ápolására, hanem a kegyeseknek őszinte igazságosságra. Üdvösségre, nem kárhozatra.

Mi a világ békéje? Gyönyörök, kellemes napok, csüggedéssel és szívbeli nyughatatlansággal járó ideiglenes nyugodtság.

Hogyan adja a világ a békét? Adja nem az igazi, hanem az álbékét. Nincs birtokában az igazi béke s amiye nincs, azt nem adhatja. Csupán szájjal, nem lélekkel. Nem állandóan, hanem elragadja azt, amit adott. Adja nem szabadon, hanem a saját hasznára tekintetből. Adja az istenteléneknek és minden nemzetségnek istentelenségére. Kárhozatra, nem üdvre.

Mi a béke szükségessége? Az, hogy nélküle semmi sem létezhetnék semmiféle körülmények között egy napig sem.

Kik a béke megzavarói? E világ gyermekei, akiket a Sátán, minden egyenetlenség és gyűlölet szerzője, igazgat.

I. A.

A Kik a békére igyekezők? Azok, akik Krisztust, Isten Fiát, a megbékéltetés és békesség fejét, hittel ölelik magukhoz. Aki a háborúságok elviselésével a kereszt vére által Isten és mi közöttünk békét szerzett s a béke és igazság lelkét ajándékozza a benne hívőknek. Tehát a hit által megigazult hívek élnek békében Istennel. Azután azok is, akiket a lélek egysége köt össze egymással a béke kapcsa által. Harmadszor azok, akik másokkal is amennyire rajtuk áll, törekednek fenntartani a békét. Mivel pedig e világ fiai gyűlölik őket igazságszeretettük miatt, átkozzák őket az istentelének is, mert ők az egyenetlenkedés kedvelői és szerzői.

II.

Mi a béke? Nyugodt szabadság, vagy csendes lelkület.

Világi, mint pl. kellemes napok, gyönyörök, csüggetegséggel, vagy szívbeli nyughatatlansággal járó ideiglenes nyugalom.

Hány féle? Az Isten és emberek között Krisztus által szerzett béke, a lelkiismeret békéje, a kívülről sok háborgás által körülvelt isteni kegyelem bizonyosságtétele.

Keresztyén, s ez hármias: Az ellenség ellen való béke, azért, mert biztos őrizőnk van nekünk az ördög és seregeivel szemben és tudják, hogy az ellenség nem rabolhat kegyetlenkedésében, mert Krisztus megfékezi azt.

A keresztyének közt fennálló kölcsönös béke, a keresztyének kölcsönös együttérzése és egyetértése s ez mind beszédben, mind tettben áll.

Mi a béke
ered-
ménye?

A kegye-
seknél :

A civakodást megszünteti.
A háborút megfékezi.
A veszekedést elnyomja.
A gőgösek eltiporja.
Az alázatosakat szereti.
A viszálykodókat lecsillapítja.
Az ellenségeskedőket egyetértésre bírja.
Kerüli a gőgöt.
A jóságot szereti.
Isten fiainak nevezik őket (tudniillik a kegyeseket).

Az isten-
telenek-
nél :

Bálványozás.
Rút bálványok.
Kéjelgés.
Ittasság.
Részegség stb.

Latinból fordította: Polák Géza III. é. th.

D. DR. CSIKESZ SÁNDOR

1940. február 18-án magához szólította az Úr D. Dr. Csikesz Sándort, hű szolgáját. Hosszú idő óta súlyos betegség emésztette testi egészségét. Óriási tudományú ember volt, valóságos polyhistor. Harcos munkása volt Isten anyaszentegyházának. A Teológiai Szemle, az ORLE-ért végzett munkája, s még sok minden bizonyosságot tehet az ő szolgáló lelkéről és nagy tudásáról. A debreceni egyetem és a tiszántúli egyházkerület veszteségét mi is érezzük, és hálát adunk Istennek azért, hogy élt és szolgált az evangélium ügyét.

ERDÉLYI HARANGOK...

MÁRTHA KELEMEN V. É. TN.

Egy régi-régi husvétii reggelén némultak el...

A Görgényi havasok lombkoszorúzta kis magyar falujában a református templom harangjai örökre elnémultak. A kiss templom még áll, a domb minden tavasszal újrazöldül, a dűledező haranglábot benötte a moha, a tépett, véres kötél még ott lóg, de aki utóljára húzta, már örökre elpihent...

Simándy Pál... Igen, ő volt aki utóljára markolta meg a kötelet s húzta-húzta... míg véres kezében egy csöpp erőt érzett! Ő volt Magyargarabó hőse!

Hős volt, de szerencsétlen! Egy újabb „magyar Lisiphus“ aki görgetett: küzdött, lemondott — de nem méltányolták! Szerették — már későn vette észre! Szeretett — de csalódnia kellett! Szóval: kitagadott volt, mint a fajtája!

Jófejű, szorgalmas volt diákkorában is. Hogy tanulmányait befejezhesse, Utrechtbe küldték. Boldog élet reményével, teli célkitűzésekkel, nagy erővel fogott munkájához! De a sors már itt beleszólt életébe. Elveszti testi-lelki jóbarátját: Bótait! A szépséges és gazdag holland leány: Friderika beléseret. Ő azonban nem veszi észre — kötelessége ez, mert férfi és pap egyszemélyben — mert szívét már egy kis erdélyi lány: Bótai Anikó képe tölti be. S amikor ezt megtudja a szenvedő lány „fehér ruhába öltözködik, mintha esküvőre menne. Hajába virágot fon, keblére bokrétát tűz“ . . . és beszáll a halál hajójára. Simándy csak a hozzáintézett levélben tudott meg mindent. Jókedeyle eltűnt. Lelke önmagát kezdte mardosni egy másik lélek pusztulásáért.

S alig telt el egy kis idő — még félig sem görgette fel a követ — újabb hírt kapott. Ezt hazulról. Az, akiért a másikat nem vette észre, az taszította el magától könnyedén. Hűségért — hűtlenséget kapott. . . Esküért — kacagást. . . Ez azután végképpen megtörte ifjú lelkét, s testét is csak szívósságának köszönhetette. Úgy érezte csak akkor menekül meg ha hazajön. És csakugyan, amikor Hamburgban a XC. zsolttár hangjai után a napkeltétől ragyogó keleti égbolt felé nézett, remegve, sugárzó arccal kiáltotta barátjának:

— Odanézz fiú! Világosság és melegség árad reánk keletről: ott a mi hazánk! Ujra élek. Van már céloom, van már feladatom: haza megyünk!“

Hazajött! Uj erővel, törhetetlen élniakarással és küzdenivágyással őrhelyére állott. Magyargarabót választotta, melynek már csak a neve volt „Magyar. . .“ A lakosság nagy részét az oláh pópa már a maga pártjára nyerte meg. Itt lát-szott meg igazán az oláhok térfoglalása. Óriási erővel és önbizalommal fogott munkájához, de a végzet most is elérte. Beleszeretett ellensége, vetélytársa leányába, az oláh lányok szépségének megtestesítőjébe: Floricába. . . és benne is csalódnia kellett, mert rájött, hogy a leány csak fényben, pompában tud élni. Ez nem volt elég! Csalódnia kellett a saját fajtájában, mely nem értette meg szavának szédítő mélységét, harangjainak veszélyt kongató csengését. . . És mint a haldokló oroszán, a végpercben összeszedte még egyszer megfogyatkozó erejét: Hősvét reggelén vívta utolsó csatáját, óh de mily szerencsétlenül!!

Mit is akart ő, a maga magyar reformátusságával, hófehérfalú templomával, egyszerű fekete palástjával és rojtosszélű, használattól megsárgult lapú bibliájával, amikor a szemben levő dombon, szentképekkel teli, gyertyafénytől ragyogó, bódító tömjénfüstöt árasztó templom ajtajában, cifra, aranyos reverendájú oláh pópa állott!? Kétségbeejtő harangkongatását elnyomták az oláh templom durrogó mozsarai és pisztolyai, zsolttárját túlharsogta a „templom körül álló oláhok nyers, szagatott, vontatott, durva éneke.“ Végsőt rántva a kötélén, Bod Péter ősi templomának utolsó papja véresen bukott Édesanyja: a magyar föld kebelére. . .

Csak regény? . . . Vagy igaz lehetett? . . .

Igaz: mert Simándy Pál sorsa, a mi sorsunk! Drámaian magyar sors. Egy ezredéven át testvértelenül, ellenségektől körülvéve éltünk a Kárpátok-koszorúzta medencében. Nem volt senki, aki — legalább — megállította volna a leguruló

követ: országot hányszor végigdúlták, kunyhóinkat leperzselték, asszonyainkat, gyermekeinket megölték! Mindig magunk kezdtük el görgetni a követ, a belénk oltott istott isteni szikra csodás erejével. Szerettünk: „életünket és vérünket“ adtuk! És mit kaptunk? Erdélyi és alföldi jobbágy kintól, fájdalomtól eltorzult, állati nyögését túlharsogó osztrák kacagást... És ez úgy fáj, hogy már alig tudunk hinni akkor is, amikor lehetett volna!

És mégsem lehetett igaz! Simándy mégis: regényhős marad! Mert a regényen túl: az életben, az „erdélyi harangkötél“ már a mi kezünkben van! A domb újjazöldül, a véres kéz nyoma még ott van a rothadt kötélben és a harangok már megkondultak...

De már nem tartja egyedül Simándy! Belecsimpaszkodott sok-sok ezer magyar kéz, akik már megunták hallgatni a guruló fontok, frankok és márkák csengését; akiket már régen elbódított az oláh szellem brutális, fanyar ízű tömjénfüstje... Húzzák a harangokat, oláh-csendőr verte véres kézzel is!

Es húzzuk velük együtt mi is! Húzzuk, mert jön a „Feltámadás reggele“... amikor leomlanak a béklyók, begyógyulnak a sebek és a testvéri csókkal egymás felé siető tépett magyarok között ölelésre tárt karokkal áll: a Király, feje körül az új nap ragyogta, arany glóriával...

Magyar Testvér! Meghallod-e 1940 húsvétjén, hogy az elnémult erdélyi harangok már megkondultak...

Megérzed-e, hogy a harangkötélben a Te kezeden is van helye!...

... és egy új húsvét hajnalán: újra megkondúlnak!

RÉGIEK.

Vad kőbe vésem most a dalt,
Most álmodom a régiekkel.
Jaj, minden képet por lepett el,
Alakjuk mind homályba halt.

Az ének nem felel, süket.
Már régesrég elszállt a csengés,
De arcuk néha földereng és
Várom, kiáltom lelküket.

— Ha este sokszor félelem
Fog el s ódon csodákra várnék:
Sehol nem mozdul semmi árnyék
S a magam lelkét sem lelem.

Bory Zsolt.

NEKEDI!

Ha mosolyogsz,
ha bánat ér,
Ha eredben a lüktető vér
forró lávaként lobog;
Önts ki a lelked
harmattól megtelt
fénylő serlegét,
Hogy cseppjei tiszta csillogása
tükrözze hűen
egy lélek gyakran változó egét,
szép jelhőzetét...

A letört ágnak,
a nyíló virágnak
titkos üzenetét
csókoddal add:
Az egész világnak!

Körödy Lajos
IV. é. tn.

Amerikai Magyar Ifjúság.

(Folytatás.)

Az amerikai magyar gyermek 13—15 évei között fejezi be iskoláztatásának első részét az úgynevezett „Grammar School” (nyolc évig tartó nyelvtan iskola). Most vagy a középiskolában (High school) folytatja tanulmányait, vagy korához megfelelő munkával segíti szüleit a kenyérkeresésben. De nemcsak az angol elemi iskola szűnt meg számára, hanem a nyári és szombati magyar iskola is. Azonban az egyháznak mégis van egy követelménye mielőtt teljesen elszakadna a magyar tanulástól, a konfirmáció. (Kath.-nál a bérmálás ebben a korban.) Most kell bizonyosságot tenni vallásáról, hitéről és egyházáról. Meg kell tanulnia a Káthizmust magyarul (újabbán angolul is). Idáig minden cél nélkül tanult magyarul, most hirtelen megvilágosodott előtte a cél. Most kívántatik tőle bizonyosságtétel vallásáról és ugyanakkor magyarságáról a gyülekezet színe előtt. Szorgalmas tanulás és feszült izgalom előzi meg a bizonyosságtételt. Érti ennek fontosságát, érzi, hogy határállomáshoz ért életében. Életének első szakaszát a konfirmációval befejezte. Nagy utat tett meg idáig. Nem sok beleszólása volt eddigi életének lefolyásába ezután kovácsa sorsának. Eddig a magyar gyermekek együtt voltak, ezután szétválják az út. Egy rész az iskola-padok közt folytatja életét, a másik pedig rálép az élet útjára.

Konfirmáció utáni élet.

Megtörtént a konfirmáció. Most szervesen tagja a magyar egyháznak. Fel-nőttnek kezdi érezni magát. Más szemmel nézi ez egyházban folyó munkát. Részt kezd venni az egyház ifjúsági szerveiben. Magyarsága napról-napra nő, öntudatosodik. Ha középiskolába jár, a más nemzetiségekkel kell együtt küzdeni. Talán magyarsága miatt csúfolják. („Hunky” elnevezés.) Először szégyeli magát és félrehúzódik, de amikor látja, hogy a magyar fiúk egymásután emelkednek a többi nemzetiségek fölé, akkor ő is bátrabb lesz. Magyarságát már nem szégyeli annyira, sőt bátorsága bizonyosságtétel is lehet, különösen történelmi órán, amikor a tanár máskép látja vagy tanítja a Magyarországgal kapcsolatos eseményeket. Ilyenkor látja, hogy ő másként tanulta a magyar iskolában a történetet, más volt ott a világnézet, most érzi, hogy neki szólnia kell, meg kell mondani az igazságot. Fel kell állni és az osztály előtt nyilatkozni a kérdésről. Több forog itt kockán, mint csupán egy kérdéses pont tisztázása, itt az ő magyarságáról van szó. Hej, hogy vigyorogjon az angol, a német, tót és olasz az osztályban, de ami igaz, az igaz. Felugrik és megvédi a magyar igazságot. (Az én történelmi tanárnőm kéthétig nem feleltetett, miután egy magyar igazságból nem engedtem.) Ha idáig eljut a fiatal II. vagy III. generációs magyar, akkor már nincs mit féltetni. Magyar marad, mégpedig öntudatos magyar. Sajnos, sokan nem jutnak el idáig. Már a csúfolódásnál visszahúzódnak. Szégyelik magyar hangzású nevüket. (Ma az a veszély fenyeget, hogy annyira amerikai hangzásúvá lettek a magyar nevek, hogy néhány év múlva szinte lehetetlen lesz névről felismerni a magyart. Itt még nagy munka vár ennek a kérdésnek a megoldásához.) Tehát ez a kor volt az első tüzpróba. Óh, de sokan elesnek.

16—18 éves korában az iskolába nem járó magyar ifjú valamilyen pályán elhelyezkedik. Munkahelyén beilleszkedik annak a társadalomnak a légkörébe. (Amerikai munkaadók alkalmat adnak a szórakozásra is.) Ez sokszor eltávolítja őket a magyar társadalmi élettől, amely szinte az összetartója a magyarságnak. E mellett a mozi, színház, stb. annyi szórakozási és társadalmi lehetőségeket nyújt, hogy a magyar társadalmi törekvések másodrangúvá válnak. (Pl. magyar filmet ebben a korban csak akkor nézi meg, ha szülei eltoloncolják a moziba.) Ha nem vesz részt az egyház ifjúsági egyesületeiben, akkor nemsokára teljesen elszakad az amúgy is gyenge kapocs. A középiskolába járó magyar ifjú pedig a tanúlással és iskolai eseményekkel van elfoglalva, úgyhogy a vasárnapi istentisztelet és egy ifjúsági gyűlésen kívül szinte semmi kapcsolata sincs a magyarsággal. Magyarul alig beszél. (Velem megtörtént, hogy hónapokig sem beszéltem magyarul, nem azért, mert nem akartam, hanem azért, mert nem volt rá alkalom.) A fentiekből látszik, hogy ez a kor döntő a magyarságra nézve. Mert semmi sem kényszeríti a magyarsághoz. Erőszakról szó sem lehet. Most ő az élet-hajónak kormányzója. Sok magyar ifjú veszett el a magyarság számára ebben a korban.

(Folytatjuk)

Berecz Árpád.

Mégegyszer a jazz-kérdés.

(Önképzőkörben tartott előadás.)

(Folytatás és vége.)

S ilyen szöveget vajjon fog-e komoly zeneszerző megzenésíteni? Avagy mutasson valaki egyetlen olyan komoly zenei körökben is méltányolt dalt, melyben a művészi dallamot ilyen összeválogatott szöveg ékesíti! S valóban, a jazz zenéje sem különb, mint a szövege. Zenei abszurdumokkal teli minden üteme. Itt lelkiismeretfurdalás nélkül szembe van állítva négy kürttel és egy zongorával egy szál hegedű, itt érvényüket veszítik általában a zeneesztétika kikristályosodott szabályai, itt szabad csúszkálni a hanggal, érzelegni és izlestenkedni, itt minden szabad! — Persze az általában inkább csak irodalmilag művelt ifjúság ezeket a visszásságokat nem veszi rögtön észre; inkább szemébe tűnnek a szöveg hibái. (Azért is szemléltettem azt!) Egészen kevés zenei műveltséggel azonban, amivel pedig minden középiskolás ifjú rendelkezik, kis figyelem árán észre lehet venni a zene izléstelenégeit is. — S ha valaki nem irtózik bizonyos lelki kényszer folytán attól, hogy ilyen dalokat énekeljen, az gondoljon arra, mit árt az ő jazz-dalolása a magyar népzenenek. A mai, u. n. falusi dallamok valamikor nemcsak a falué voltak: a középosztály és a parasztnép közösen dalolt. Ma, amikor a városi polgárság mást dalol, a falvak tulajdonképpen csak őrzői ennek a népdal-anyagnak. Azonban ne felejtjük el, hogy amint a falusi dallamokat el-
leste valamikor a parasztság az „urak” ajkáról, úgy a jazzt is utánozni fogja, sőt, már igen nagy mértékben utánozza is! És mivel az „urak” nem dalolnak népdalt, nem dalol a nép sem, ellenben dalol ehelyett slágeret. Azt akarjuk, hogy fölértékelhetetlen népdalkincsünk elveszzen? Mert ha nem, csak egy kiút van: daloljanak az „urak” népdalt.

Persze, mit érez ma lelkéhez közelállónak egy 15—20 éves ifjú? Melyik ne dalolná szívrepesve, és édes emlékek vagy szivettépő vágyakozások zsbongó ködébe temetkezve, hogy „Mon amour, mon amour, szívemben te vagy az úr, meghalnék egy csókodért!” Igen, az ilyen percekben dalolni kell, de mért alacsonyítjuk az oly nemesnek tartottuk érzelmeiket ilyen hozzájuk nem illő formák közé? Vagy méltónak tartjuk magunkhoz az ilyenfajta esedezést, mint: „Összetett kezekkel kérem...”, vagy: „Mint egy koldus úgy állok az ablakod alatt” stb.?

Ha egy kicsit körülnézünk, akár szépérezküinktől, akár nemzeti érzésünktől hajtva, találunk lelkünk minden rezdüléséhez hozzáillő népi dalt. Persze, ha nem használjuk őket, nem is tudjuk bármikor idézni! De gyakorlattal az is megjön! S rájövünk arra is, hogy a fajtánk lelkéből fakadó gyöngyszemek sokkal inkább ki is elégítik szívünk daloló-kedvét, mint az üzleti célra készült nemzetközi jazz-dalok! Arra sem hivatkozhat senki, hogy nincs kellő zenei felkészültsége másféle zene élvezéséhez, mint a jazz! Hiszen a népdalokhoz nem is kell egyéb, mint daloló-kedv!

Aki pedig a magyar zenéből, a magyar léleknek ebből a végtelen és kiapadhatatlan kincsesládából keresés után sem bír magának való darabokat választani, az nem tartozik ebbe a szellemi közösségbe! Az valami más, valami idegen, legfeljebb valami „jött-magyar” szellemmel van átitatva! Nos, az ilyeneket nem kényszeríti senki, hogy elhagyják eddigi kétes tisztaságú zenéjüket. De mint akar az ilyen magyar vezető lenni? Hogyan fog az ilyen a majd neki jutó környezetben magyar szellemet terjeszteni? S egyáltalán, milyen fogalmi lesznek az ilyenek a magyar kultúráról?! Ismétlem, nem azt mondom ezzel, hogy aki valaha jazz-zenére táncolt, vagy egyszer egy slágert eldudolt, az már kivetendő mételey: itt arról van szó csupán, kinek mi jelenti a művészetet, a kultúrigényt, kinek mi fejezi ki igazában az érzelmeit.

A jazz ilyenfajta értékelése ellen sokan érvelnek azzal, hogy ez a műfaj még annyira újszerű, hogy a régi szellemben nevelődött muzsikusok nem tudják megérteni. Ne felejtsek el ezek, hogy azok a „maradi” muzsikusok végigtanulmányozták az összes eddigi zenei stílusokat, átalakulásokat és kisiklásokat, s ők talán mégis inkább hivatottak véleményt mondani, mint zeneileg alig művelt gimnazisták. Másrészt ha a komoly muzsikusok „nem értenék meg”, akkor az „útörök”-nek sem lenne olyan nagy a számuk, mint a jazz rajongóinak! Mert hogy lehetnek egy meg nem értett műfajnak ezerszámra hódolói?! S itt egy újabb kérdés. Sokan szótöbbséggel akarják bizonyítani, hogy a jazz értékes. Ezek azok, akik azt hangoztatják, hogy az Operaházba a közönség nagy része csak amolyan divatbemutatóra megy. Kétféle érték van azonban. Az egyik a relatív, viszonylagos érték; ilyen például a pénz értéke: értékes, mert rám nézve hasznos, vagy kellemes hatású. Ez a viszonylagos érték tehát a tárgynak csak a szemlélődő való viszonya, amely természetesen változik, minthogy a szemlélő is változó. A másikfajta érték az abszolút, vagy önérték. Ez a tárgynak a három változhatatlan tartalomhoz: a széphez, jóhoz és az igazhoz való viszonyát fejezi ki, s így maga is változhatatlan és örök. Hiába szavaz nagy többség a jazz szépségére, mégis annak a kis tábornak lesz igaza, amely az idők által már eddig is igazolt önértékű zenét tartja ma is szépnek, tehát ítélete helyes, s amely tábor a jazzt nem nyilváníja széppnek.

Sok apró kérdés felmerülhetne még, amiknek bogozására most nincs idő. Minden ilyen el lehet azonban intézni egy jelszóval: „A kultúra nevében!” Jó a jazz, kitűnő a jazz, mint a mai táncok kísérő-zenéje, mint báltermi lármaszükséglet, de mihelyt művészetté kiáltja ki magát, mihelyt beletolakszik a zenekulturába, s mihelyt mérgező hatással van népi zenénkire, elé kell állnunk! S a jazz-nek ilyen szemüvegen át való nézése, s a kultúra ilyen védelmezése elsősorban nekünk, a magyar tanulmányfűságnak, leendő magyar középosztálynak kötelességünk!

Vilimszky László VII. o. t.

Áron bá, a nyulak és két szem paszuly.

Éppen az orrom kötözgette az édesanyám, olyan jó csóré gyerek koromban, mikor beköszöntött Áron bá:

Mit tetszik csinálni? Adjon Isten jó napot!

Kötözöm ezt a haszontalant. Adjon a jó Isten! Képzelve Áron bá legurult arról a magas hegyről, látja ott a kertünk megett.

Látni, látom, de nem hiszem. Olyan magas az — kérem —, hogy aki arról leesik az a nyakát töri. És nem hitte, ellenben megkérdezte, hogy a tisztelendő úr itthon van-e?

Itthon van, bár ne volna. Örökké azokat a ronda nyulakat babusgatja. Hogy a kutyák egyenek meg minden nyulat. Itthon van, persze, hogy itthon van. Menjen nézze meg ott lenn lesz a pincében.

Istenem! Istenem! Ma-holnap már egy murkot se tehetek oda: megeszik a nyulak.

A tisztelendő úr a pincében rendezte be a nyulfarmját. A tisztelendő aszszony nem állhatta a nyulakat. Talán a nyulhus miatt, mert titokban ő is vallotta Mári néni azon véleményét, hogy a nyul közeli rokonságban van a macskával. Mári néni ezt szentül hitte. El is terjesztette a faluban, hogy a tiszteltesék macskát esznek. A tiszteletes úr nem sokat adott rá, de az édesanyám...

Épen jó, hogy ott van — szólal meg Áron bá — mert meg akarom nézni azokat a furcsa állatokat. Jó gyógyulást urficska! és kifordult az ajtón.

Édesanyám örült, hogy na! most beszéli le Áron bá apám a nyulakról. De azt hiszem tévedett, mert egy kis idő múlva lelkenedezve jön be édesapám, hogy hallod-e Erzsike, sikerül lassan megszerettni a nyultenyésztést a faluban. Áron bá is két nyulat vitt el ebben a pillanatban. Már pedig, ha Áron bá nyulat tenyészt, senki sem lesz a faluban, aki nem fog bele. S már látni és vélte, hogy vagon számra fogja szállítani a legfinomabb nyulbört a világ minden tájára.

Az ábránd, ábránd maradt, mert két hét múlva Áron bá visszahozta az egyik nyulat. Ne tessék haragudni — szólt — de a másikat agyonrugta a ló. Apám már ekkor tudta, hogy mi történt valójában a nyullal, hát csak nevetett.

Az történt ugyanis, hogy az öreg és a nyul és a macska rokonságot akarván tanulmányozni, összecsupkta a szerencsétlen nyulat egy kandur macskával, melynek a házasság helyett jobban izlett a nyulpecsenye és megette élteparját.

Áron. hogy mentse, ami menthető azt is elmesélte, hogy unokája paszulyt dugott az orrába. Be kellett vinni Szentgyörgyre. Aztán meg, hogy milyen ügyesen kivette az orvos és milyen aranyos volt a gyerek, nem sirt az — kérem — bátor, mint az apja, azaz, mint a nagypapa.

Ez a paszuly eset meg engem nem hagyott nyugton. Masnap nagy titokzatosságban találtak. Hosszas vallatás után aztán kisült, hogy nekem is paszuly csuszott az orromba. Volt nagy rémülés. Édesanyám összecsapta a kezét és kirohant. Nemsokára ketten jöttek be. Édesapám egy szál dróttal, melyet már buzgón görbitgetett. Nem szólt egy árva szót, csak megfogta az orromat és piszkálni kezdte. Azt hiszem sikerült még feljebb tolnia, mert irtózatosan prüszkölni kezdtem.

Nem volt más mód hátra, hívták az öreget, az Áron bát, hogy fogjon be vigyen be bennünket a városba. Egy csomó fekete varjura és erre a fejtegetésre emlékszem az egész útból: „Azért mégis a mezei nyul a macskával párosult és ebből lett a házinyul. Már én ebből nem engedek, lelkem tiszteletes asszony.“ Eltaláltunk az orvoshoz is. Ő is elővett egy kampót és pillanatok alatt kiszedte az egyikből. De szóhoz sem engedtek jutni, hogy a másikban is van egy, hanem szekérre és gyerünk haza. Otthon ébredtem fel három órai szekerezés után. El is mosolyodtam rögtön.

Kérdik mi bajod? Mondom aztán: „Hogy ugyis van még egy benne.“ De csak ennyit, mert a következő pillanatban egy „mosolyváltoztató“ és úgy kirepült a paszuly, mintha ott se lett volna. Meg is állapították hogy mindjárt így kellett volna kezdeni. Hát valami ilyesmi volt a két nyul és két paszuly története.

Torró Zoltán.

ILLUSZTRÁCIÓK

Megtérés és hit együtt

Ap. Csel. 16:30.

Egy bibliai konferencia fél napon keresztül vitatta és tárgyalta ezt a kérdést, hogy mi jön előbb a megtérés vagy a hit. Ha egy ember névszerint Péter János hozzád ellátogat, ugyanígy tárgyalhatod, hogy melyik volt előbb Péter vagy János. János is Péter, Péter is János, mert mindakettő egy. Ha te igazán megtértél, akkor hited is van. Nem lehet Jézushoz igazán fordulni, ha nem fordultál el igazán a bűntől. Olyan a megtérés és a hit, mint a szíami ikrek, válasszuk el őket és megöljük mindkettőt.

Krisztusban van a mi életünk

Rom. 12:5.

Az elmúlt télen százával fagytak meg az orosz katonák a finn fronton. Éjszakára mindenféle tüzelhető anyagot összeszedtek és tüzet csináltak. Körbe fűküdtek a tűz körül és elaludtak. Reggelre, azok akik a kör külsején voltak, halottak voltak — megfagytak. Nagyon messze voltak a meleg forrásától. A keresztény ember életreménye a Krisztusban van és azokban, akik szeretik őt. A világiasság határain lenni sokszor végzetes lehet.

Berecz Árpád.

Molto ...

De-la-im-ből len-tan si-rom-ra ke-szo.rut.

H. Bathó János.

Az én két asszonyom

Recitativo

Ady Endre verse.

H. Bathó János zenéje.

És meg-ho-lak és semmi semmi, kö-rül-be-lől két asszony foq-in ést-rá-vanni.

Az egyik az édes anyám lesz, a más-ik meg-ott más-ik asszony ki sí-rasson.

Beh szép lesz, egy i-de-ge-n sír-ra két asszony bontja - sí-rá-got,

a sí-rá-got és az át-ot, a sí-rá-got és az át-ot.

köeli a „Sárospataki Húsvégi Közlöny”.

Paris 2

KÖNYVISMERTETÉS.

Árokháty Béla: A református gyülekezeti éneklés.

Bethlen nyomda, 1940. (31 o.)

Kevés ember hívatottabb e kérdés tárgyalására, mint Árokháty Béla, a theologus énekezér. Az igen tartalmas kis füzet első részében felvázolja a gyülekezeti éneklés evangéliumi és kálvini alapelveit; a jugoszláviai református gyülekezet evangéliumi és hitvallásos alapon álló ritmikus dallamu új énekeskönyvét.

Lelki örvendéssel köszöntjük mi is az új énekeskönyvet és elszomorodva szemléljük a „tűkörben“ annak kiválóságai mellett a mi énekeskönyvünk hiányosságait és torz vonásait: a ritmustalan dallamos és a naturális, racionális teologia szájíze szerint megnyirbált és készített szövegeket. Örömmel köszöntjük e kis füzetet és várjuk, türelmetlenül várjuk énekeskönyvünk reformját. I. M.

Kedves olvasóink!

A következő beküldött előfizetéseket szeretettel nyugtázzuk: Berzeviczy János 3·10, (Asz.), Bartha Gyula 3, (I.), Nádházy Bertalan 3, (Dgy.), Komjáthy Gábor 3, (U.), Berecz József 3, (Sk.), Farkasfalvi Farkas Géza 10, (R.), Ilyés Bertalan 3, (M), Baczó Balázs 1·50, (D.), Horkay Barna 3, (Nsz.), Kellerman Béláné 6, (R), dr. Kiss Lajos 3, (Tn.), dr. Szücs Lajos 3, (Bp.), Kőrössi Sámuel 3, (Hsz.). Janka Károly 5, (C.), Papp István 3, (L.). Székács Antal 3, (Bp.), Kapy György 3, (Aa.), Hajdú Pál 3, (Up.), Fodor Zoltán 3, (Bp.), Kovács Béla 6, (Bp.), dr. Koncz Sándor 3, (Bp.), Tatar Sándor 3, (Bp.), Szabó Mihály 3, (O.), Bernáth Aladár 3, (Su.), Bodroghy András 1·50, (Bp.), Makó Dezső 1 50, (Eb.) Németh Károly 3, (P.), Bona Lajos 3, (Bp.), Putnoky László 3, (Bp), Zsoldos Benő 4, (Bp.), Matuszka Margit 10, (Bp), dr. Finkey Ferenc 5, (Bp.). Kövér Pál 3, (Z.), Bertók Béla 4, (M.), vitéz Bóna Miklós 3, (Szh.), Fehér Imre 3, (S.), Andrassy Ferenc 3, (N), dr. Pankó Károly 5, (Bp.), Pálóczi Czinke István 3, (M.), Horváth János 3, (T.), dr. Sebestyén László 5, (Fgy.), dr. Tóth Bálint 3, (M), Hörsik Lajos 3, (Ny.), Lengyel József 3, (Asz.), Kállay Julianna 1 50, (Bh.), Gulyás József 3, (Sp.), Janka Géza 3, (Sp.), Tóth Jenő 1·50 pengő, (Fr.).

Kiadóhivatal.

HIREINK

Istentől áldott szent húsvéti ünnepeket kívánunk kedves olvasóinknak.

Március 1-én hálaadó istentiszteleten vett részt az ifjúság. Húsz éve volt annak, hogy a nemzet nagybányai vitéz Horthy Miklóst kormányzóvá választotta.

Március 4—6 közt Farkas István püspök úr, Farkasfalvi Farkas Géza főgondnok úr és Janka Károly főiskolai gondnok úr meglátogatták a főiskolát.

Dávid Zoltán igazgató úr nevelőanyját az Úr magához szólította. Az ifjúság őszinte részvétét tolmácsoljuk.

Február 29-én II. lelkészképesítő vizsgálat volt. 6 segédlelkész szerzett lelkészi oklevelet.

Sárospatak leventéi Mátyás király emlékére nagyszerű előadást rendeztek február 25-én délelőtt.

A sárospataki MOVE a kormányzó úr tiszteletére lelkes ünnepséget rendezett március 1-én.

A „Péntek Esték“ sorozatban február 23-án Hargitay Zoltán tanítóképző intézeti tanár tartott előadást „Magyar földünk“ címmel. Előadása igen nagy szakképzettségről és széles látókörrel tett tanubizonyoságot.

Magó Ferenc s. lelkész testvérünk végzi a segédlelkészi szolgálatokat Sárospatakon, Egressy Lajos Kassára távozása után.

Ifjuságunk lemondott hetenként egy-napi fél húsadagjáról, hogy az így begyűlt összeggel egy tehetségvizsgás gyermeket tanítasson, továbbá a kázméri templom építéséhez hozzájáruljon. Más hasonló célokra is gyűjtések indultak meg.

Harcoló finn testvéreink segítségére is feljánlotta ifjuságunk fillereit. Szép összeg gyűlt össze és hisszük, hogy az igazságot szolgálja.

Beethoven kollégiumot rendezett ifjuságunk március 2-án. Felolvasás, az Egmont nyitány, G-dur szonáta, Menüett Op. 18 V., F-dur románc, Sorsszimfónia (V. első tétel) szerepelt a műsoron. Vilimszky László, Hubay Barna, Barsy Ernő, Fenczik Sándor és a vegyeskar szép munkája elismerést érdemel.

A tanítóképző „Kopácsi István“ S.D.G. kollégiumából szépszámu csoport fog résztvenni Isten segítségével a virágvasárnapi konferencián.

Az országban talán az első néphangverseny volt Sárospatakon március 3-án. Igen nagy érdeklődés kísérte a hangversenyt. Dr. Szabó Zoltán mondott bevezetőt, Sibelius, Liszt, Beethoven művek, finn költők versei, Erdélyi József egyik verse, kurucdalok és népdalok szórakoztatták a nagyszámú közönséget. Dr. Szabó Ernő és felesége, Mr. G. Tier, Mr. A. Millne, Szőke Balázs, Bertalan Imre, Istók Miklós, a főisk. vonósnégyes és a regőscsoport szerepelt. A rendezést és a számok ügyes bevezetését Képes Géza végezte. Minél hamarabb várjuk a második és a többi néphangversenyt.

Az 1940. évi I. lelkészkepesítő vizsgálatok írásbeli tételei: 1. Prédikáció irandó Máthé 10:32-23 alapján. 2. Újszövetségi teológiából: János apostol személyisége. 3. Ószövetségi teológiából: Az ótestamenti törvény az Isten országa szolgálatában. 4. Dogmatikából: Egyházi hitvallás — hitvalló egyház.

A II. lelkészkepesítő vizsgálat írásbeli tételei: 1. a) Gyakorlati teológiából: Egy egyházvidék reformátusságának élete, különös tekintettel a liturgiális és azonkívüli vallásos szokásokra. b) Prédikáció irandó Máté 10:28 alapján. c) Írásmagyarázat Ap. csel. 17:21—28/a. alapján, Kátémagyarázat a H. K. 128—129. kérdés és felelet alapján. — 2. Magyar protestáns egyháztörténetből: Egy egyházköztség története. 3. Egyháztörténetből: A reverzáliskérdés kifejtése történeti bevezetéssel.

Népművelési előadások a tanítóképzőben. Február hó 25-én volt az ezévi első népművelési előadás a képzőben. A műsor Mátyás királyról megemlékező számokból állott. Egy „Mátyás jelenet“ is került előadásra a színpadra varázsolt rajztermi dobogón. A nagyszámú érdeklődő ajándékul egy régi Mátyás királyról szóló dalt vitt haza. A másikat 29-én tartottuk. Csuka Andor tanár bevezető szavai után a képzős regős-csapat énekelt. Majd Mártha Kelemen tartott előadást a népdalról. A regősök az egész est folyamán gyönyörködtették a nagyszámú hallgatóságot, Tóth Dezső, Kozma A: „A magyar paraszt“ c. költeményét olvasta fel. Megint egy új népdallal gyarapodva búcsúztunk el közönségünkktől, mely Csuka tanár úr két filmbemutatóját nagy élvezettel nézte végig. Mindkét estét Kocsis János ref. lelkész imája és közös zsoltáreléklés zárta be.

Népfőiskolai tanfolyam Nyiregyházában, február 19—27. 41 résztvevője volt a tanfolyamnak. A fiuk az ev. egyház által rendelkezésre bocsátott házban laktak. Pataki munkásai a tanfolyamnak Túri Sándor ig. tanító és Szikszay István s. lelkész voltak. A tanfolyam szervezői és lelkes munkásai Vác Elemér vm. főlevéltáros, Jákváry Kálmán vm. népm. titkár, Bellohorszky Ferenc és Sziklay László gimn. tanárok voltak.

Március 9—10-én kerületi tornaverseny lesz a tornacsarnokban. A főiskola ifjúsága régóta készül a kerület többi iskolái sportkörének méltó fogadására.